

SVENSKA ARKEOLOGISKA SAMFUNDETS PRINCIPER FÖR GOD ARKEOLOGISK PRAXIS.

Inledning

I samband med diskussionen om Svenska Arkeologiska Samfundets framtida roll i landet, framfördes nödvändigheten av att utforma normer för arkeologisk praxis. Argumentationen refererar till arkeologernas samhällsansvar beträffande det kulturella arvet och kulturmiljövården. I likhet med andra professionella grupper behövs klara och uttalade värderingar och normer som vi kan hänvisa till som yrkesmän och -kvinnor och som kan framföras till allmänheten.

Dessa riktlinjer kan tillämpas i t.ex. kravspecifikationer, inom forskning och i offentliga debatter. De kan också vara ett rättsnåre vid konflikter och ge en moralisk styrka vad gäller arkeologisk praxis. Riktlinjerna uttrycker också en gemensam mening inom det arkeologiska samhället både i Sverige och internationellt.

Riktlinjerna vänder sig till alla kategorier av arkeologer i landet från yrkesverksamma till amatörer, jämte svenska arkeologer som är verksamma i utlandet.

Texten baseras till stor del på EAAs Code of Practice (www.molas.org.uk/eaacode.html). EAAs etiska principer för arkeologer som antogs i Göteborg 1998 hänvisar mer i detalj till uppdragsarkeologisk verksamhet (se Fornvännen Årg. 94 1999/2:108-110).

Detta dokument utgör en utgångspunkt för en fortlöpande diskussion för att hålla den etiska och vetenskapliga standarden bland landets arkeologer på en fortsatt hög nivå. Den omfattar således god arkeologisk praxis och definierar oss som seriösa arkeologer.

1. Arkeologerna och samhället

1.1. Det är varje arkeologs plikt att arbeta för bevarandet av de arkeologiska kulturarven.

1.2. För att uppnå detta mål bör arkeologerna aktivt förmedla arkeologisk kunskap till allmänheten och därvid eftersträva en hög pedagogisk standard. Modern informationsteknik bör också eftersträvas.

1.3. Arkeologer skall ge akt på diskriminerande eller rasistiska budskap som deras forskning kan tänkas förmedla, vilket kan medföra negativa moraliska och ideologiska konsekvenser i samhället. Därför är det viktigt att uppmana till eftertänksamhet vid undervisning och förmedling arkeologi och eftersträva god kvalitet vid arkeologisk forskning.

1.4. Om det inte är möjligt att bevara en fornlämning skall arkeologerna tillse att undersökningarna genomförs professionellt med högsta möjliga vetenskapliga kvalitet.

1.5. Arkeologer skall, i enlighet med UNESCOs konvention från 1970, inte medverka eller låta sina namn associeras med någon form av aktivitet som relaterar till olaglig handel med antika föremål eller konstverk.

1.6. Arkeologer skall inte medverka i eller låta sina namn associeras med någon form av aktivitet som i kommersiella syften medför en negativ påverkan på det arkeologiska kulturarvet.

1.7. Det är varje arkeologs plikt att informera relevant myndighet om hot mot det arkeologiska kulturarvet, plundring eller olaglig handel, samt med tillgängliga medel försäkra att lagarna följs.

1.8. Vid genomförande av arkeologiska projekt skall arkeologer, när så är möjligt och i enlighet med ingångna kontrakt, ta hänsyn till de ekologiska och sociala konsekvenserna av undersökningen, i synnerhet för den lokala befolkningen och/eller ursprungsbefolkningen.

1.9. Forskning som berör ett lands ursprungsbefolkning kräver särskilt omtanke. Man bör samverka med den lokala befolkningen och/eller ursprungsbefolkningen i planeringen och

genomförandet av projekt och erbjuda meningsfulla erfarenheter samt utbildning i arkeologi. Arkeologer bör aktivt arbeta för att utveckla lokal, regional och nationell expertis inom arkeologi.

2. Arkeologerna och det arkeologiska yrket

2.1. Arkeologer skall utföra sitt arbete i enlighet med föreliggande principer och eftersträva högsta möjliga vetenskapliga standard.

2.2. Arkeologer har en plikt att kontinuerligt förnya sina kunskaper om den teori- och metodutveckling som relaterar till deras respektive specialområde, t.ex. fältmetodik, konservering och informationsspredning.

2.3. Arkeologer skall inte genomföra projekt inom områden som de inte har adekvat utbildning för.

2.4. En forskningsstrategi skall formuleras i inledningen till varje projekt likväl som en planering för offentlig presentation, magasinering och handhavande av fynd och prover.

2.5. Dokumentation i begriplig och varaktig form skall vara en given del av varje arkeologiskt projekt.

2.6. Rapporter över alla projekt skall skrivas och göras tillgängligt genom lämpliga media. Detta skall ske så snart som möjligt, men generellt sett bör inte rapporteringstiden överstiga ett år.

2.7. Arkeologer som företräder ett specifikt projekt har rätten att publicera materialet så till vida att publiceringstiden inte överstiger fem år. Under denna femårsperiod skall den ansvariga arkeologen göra materialet tillgängligt för vidare forskning samt tillhandahålla andra forskare och studenter informationen, förutsatt att dessa inte inkräktar på publikationsrätten. Efter att femårsperioden har löpt ut skall materialet vara tillgängligt för forskning och publicering av andra.

2.8. Inom arkeologin skall ingen diskrimineras på grund av sitt kön, religion, ålder, hudfärg, nationalitet, etnicitet, sexuella läggning eller handikapp.

(Principerna för god arkeologisk praxis antogs vid Svenska Arkeologiska Samfundets årsmöte i Östersund, 2000-05-05)